

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Articles

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลกาเกาะ
อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

Factors affecting the behavior of preventing exposure to chemicals
from agriculture of village Health volunteers, Ka Koh Subdistrict,
Mueang Surin District, Surin Province

ธวัชชัย ยืนยาว, พย.ม.*

อาภากร สืบศรี, พย.บ.**

Thawatchai Yeunyow, M.N.S.*

Arpakorn Suebsree, B.N.S.**

*วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย 32000

**โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาเกาะ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย 32000

*Boromarajonani College of Nursing Surin, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute Surin Province, Thailand, 32000

**Ka Koh Subdistrict Health Promoting Hospital, Surin Province, Thailand, 32000

Corresponding author, E-mail address: thawatchai.yeun@gmail.com

Received: 22 Aug 2025. Revised: 20 Sep 2025. Accepted: 26 Sep 2025.

บทคัดย่อ

- หลักการและเหตุผล** : ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้สารเคมีเป็นหลัก เนื่องจากราคาถูก ใช้ง่าย และเห็นผลเร็ว ผลกระทบจากการสัมผัสโดยตรงนำไปสู่โรคเรื้อรัง เช่น โรคทางประสาท โรคตับ ไต และมะเร็งบางชนิด ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรที่ไม่ถูกต้อง
- วัตถุประสงค์** : เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรของอสม. ตำบลกาเกาะ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
- วิธีการศึกษา** : การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlational Descriptive Study) โดยใช้แบบสอบถาม 4 ส่วน ตัวอย่างเป็น อสม. ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 133 คน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจาก Google Form วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา T-test independent, One-way ANOVA และ Stepwise Multiple linear Regression
- ผลการศึกษา** : พฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร มีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (99.6 ± 8.3) ปัจจัยด้านความรู้และปัจจัยด้านทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <0.001
- สรุป** : ทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมี อายุและระยะเวลาในการทำการเกษตรมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทัศนคติจากการอบรม โปรแกรมหรือการใช้สื่อออนไลน์ให้สอดคล้องกับบริบท
- คำสำคัญ** : อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร สารเคมีจากการเกษตร

ABSTRACT

- Background** : Currently, most farmers still mainly use chemicals because they are cheap, easy to use, and see results quickly. The effects of direct exposure lead to chronic diseases such as neurological disorders. Liver disease, Kidney, and some Cancers. This is caused by the behavior of preventing exposure to chemicals from incorrect agriculture.
- Objective** : To study the factors affecting the behavior of preventing exposure to chemicals from agriculture among village Health volunteers, Ka Koh Subdistrict, Mueang Surin District, Surin Province.
- Methods** : This research is a correlational descriptive study using a 4-part questionnaire. In the area of responsibility of the Ka Koh Sub-district Health Promoting Hospital. Mueang District, Surin Province. A total of 133 participants. Collect information from questionnaires from Google Forms. were analyzed using descriptive statistics, the independent T-test, One-way ANOVA, Stepwise Multiple linear Regression.
- Results** : Behavior to prevent exposure to chemicals from agriculture. The average overall score was high (99.6 ± 8.3). Knowledge factors and attitude factors to prevent exposure to chemicals from agriculture have a statistically significant effect on the behavior of preventing exposure to chemicals from agriculture at the level of <0.001 .
- Conclusions** : Attitude to prevent exposure to chemicals from agriculture, Knowledge of chemical protection. The age and duration of farming affect the behavior of preventing exposure to chemicals from agriculture. Activities should be organized to promote knowledge and attitudes from the training. Programs or the use of online media in accordance with the context.
- Keywords** : Village Public Health Volunteers, Behavior of Preventing Exposure to Agricultural Chemicals, Agricultural Chemicals.

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรกรรม 153,184,527 ไร่ หรือร้อยละ 47.8 ของพื้นที่ประเทศไทยเพื่อรองรับเกษตรกรจำนวน 5.8 ล้านครัวเรือน รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้กับประเทศ และส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ ทำให้คนไทยมีความมั่นคงด้านอาหาร และมีรายได้เข้าสู่ประเทศไทย⁽¹⁾ ปัจจุบันภาคการเกษตรของไทยนอกจากมุ่งเน้นการบริโภคภายในประเทศแล้วยังเป็นการผลิตเพื่อส่งออกไปต่างประเทศ ส่งผลให้เกษตรกรไทยนิยมใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและโรคพืชเป็นจำนวนมากขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร จากข้อมูล

การรายงานของกรมวิชาการเกษตรในปี พ.ศ.2565 พบว่า ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าวัตถุดิบตราทางการเกษตร สูงถึง 11.4 หมื่นตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.3 จาก พ.ศ. 2563 ที่มีการนำเข้ารวม 9.8 หมื่นตัน สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่ที่ใช้ภายในประเทศได้มาจากการนำเข้า ซึ่งมีแนวโน้มในการนำเข้าในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกปี⁽²⁾ ปัจจุบันเกษตรกรมีการใช้สารเคมีทางการเกษตรในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างกว้างขวาง เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น ฝนตกชุกและมีอุณหภูมิสูงเหมาะแก่การเจริญเติบโตของโรคและแมลง สารเคมีบางชนิดมีฤทธิ์

ตกค้างในพืชและสิ่งแวดล้อมทั้งในน้ำ ดิน อากาศ รวมถึงส่งผลต่อสุขภาพของมนุษย์ การได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกายสามารถเกิดได้ผ่านทาง การสัมผัสทางผิวหนัง การสูดดม และการรับประทาน⁽³⁾ ซึ่งปัญหาสุขภาพเนื่องจากพิษภัยของสารเคมีที่ใช้ในภาคการเกษตรในทุกวันนี้ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากการสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช สังกัดได้จากการที่เกษตรกรเข้ารับบริการทางด้านสุขภาพจากการเจ็บป่วยมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นโรคทางผิวหนัง โรคระบบทางเดินหายใจ และโรคมะเร็ง เป็นต้น หากพิจารณาในด้านปัญหาสุขภาพของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรไทยร้อยละ 32 มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากสารกำจัดศัตรูพืช⁽⁴⁾ ซึ่งผลกระทบต่อสุขภาพนั้นมีทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง ผู้ที่สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คือ กลุ่มเกษตรกร ผู้ฉีดพ่นที่จะได้รับพิษโดยตรง แต่สำหรับผู้บริโภคจะได้รับพิษทางอ้อมจากผลผลิตทางการเกษตรที่มีสารตกค้างปนเปื้อนอยู่ แม้ได้รับในปริมาณต่ำ แต่การที่ได้รับเป็นประจำสารพิษอาจสะสมเป็นปัญหาเรื้อรังและส่งผลกระทบต่อระบบการทำงานต่างๆ ในร่างกาย เช่น ผลต่อระบบประสาท การเปลี่ยนแปลงทางชีวเคมีและระดับเซลล์ของร่างกาย ทำให้สุขภาพร่างกายอ่อนแอ มีอาการคลื่นไส้ วิงเวียน อาเจียน ระบบหายใจขัดข้องและอาจร้ายแรงจนเป็นเหตุให้เสียชีวิตได้⁽⁵⁾ และจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเกษตรกรในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ข้อมูลเชิงลึกจากการศึกษาภาคสนามทางตอนเหนือของจีน พบว่า การใช้สารกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ปลอดภัยและการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในทางที่ผิดในประเทศจีนเป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่อความยั่งยืนของการควบคุมศัตรูพืชด้วยสารเคมีตลอดจนสุขภาพของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรที่ใช้สารกำจัดศัตรูพืชไม่ถูกต้องส่วนใหญ่เกิดจากการขาดความรู้⁽⁶⁾

ยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาจังหวัดสุรินทร์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) ในประเด็นการพัฒนาที่ 1 การพัฒนาและส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร และยั่งยืน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ซึ่งการทำเกษตรอินทรีย์ คือ การทำการเกษตรด้วยวิธีที่

เน้นหลักธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมีในทุกขั้นตอนการเกษตร เช่น ปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูพืช ยาฆ่าหญ้า/แมลง รวมถึงสารเคมีอื่นๆ ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการทำ เกษตรอินทรีย์ จะมีความปลอดภัยต่อเกษตรกร ผู้บริโภคและไม่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม⁽⁷⁾ รายงานอัตราป่วยจากพิษสารกำจัดศัตรูพืช จังหวัดสุรินทร์ (ข้อมูล ณ วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2568) พบว่า จำนวนประชากร 922,343 คน อัตราป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืช 2.1 ต่อแสนประชากร อัตราป่วยจากสารกำจัดแมลง 1.2 ต่อแสนประชากร อัตราป่วยจากสารกำจัดวัชพืช 0.4 ต่อแสนประชากรและ อัตราป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืชอื่นๆ 0.4 ต่อแสนประชากร⁽⁸⁾ ซึ่งข้อมูลด้านการเกษตร ตำบลกาเกาะ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 19,174 ไร่ มีเกษตรกร จำนวน 4,160 คน⁽⁹⁾

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาเกาะ ตำบลกาเกาะ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีเขตให้บริการสุขภาพจำนวน 12 หมู่บ้าน โดยมีกำลังสำคัญในเครือข่ายสุขภาพคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นกลุ่มคนที่มีจิตอาสาในการทำงานด้านสาธารณสุข เป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย การทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข การแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานงานกิจกรรมสาธารณสุข ตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่างๆ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและป้องกันโรค การช่วยเหลือ และการรักษาพยาบาลขั้นต้น โดยใช้ยาและเวชภัณฑ์ตามขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด การส่งผู้ป่วยให้ไปรับบริการ การฟื้นฟูสุขภาพและการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ⁽¹⁰⁾ ซึ่งการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรเป็นบทบาทด้านการป้องกันการเจ็บป่วยที่สำคัญของอสม. ซึ่งอสม. ก็ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก และยังต้องมีพฤติกรรมป้องกันการโรคที่ดีเพื่อเป็นต้นแบบในชุมชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรของ อสม. ตำบลกาเกาะ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการไปพัฒนาศักยภาพของ อสม. เพื่อดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชนต่อไป

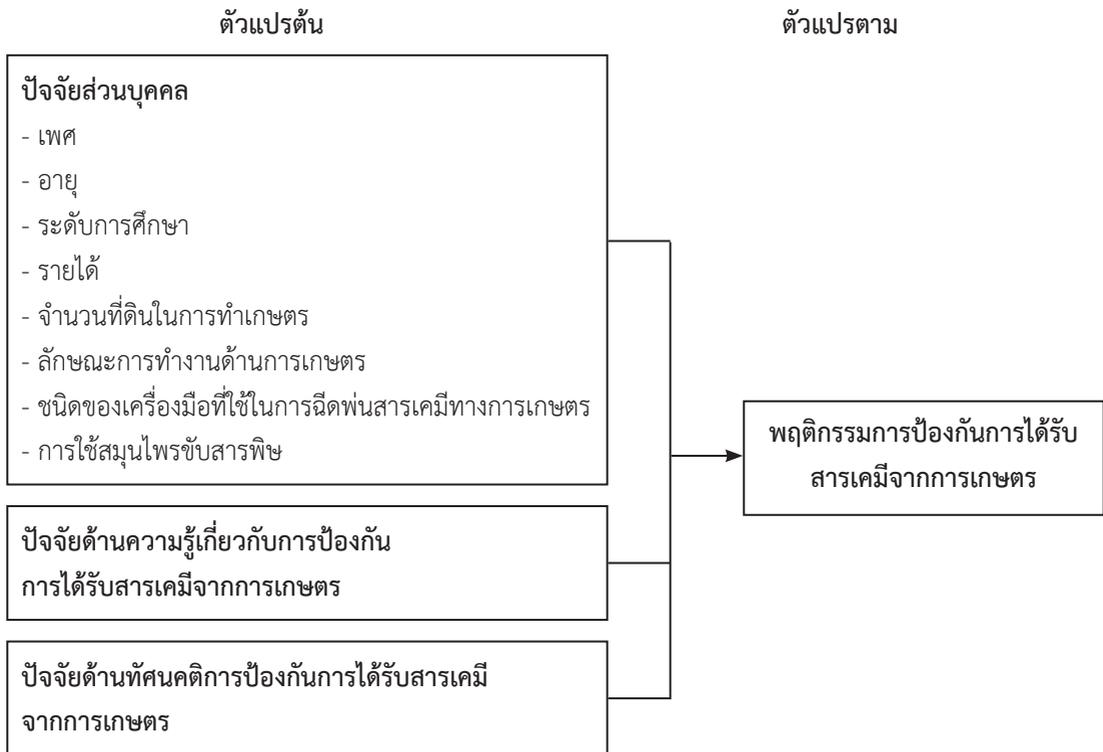
วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรของ อสม. ตำบลกาเกาะ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด KAP model ของ Schwartz⁽¹¹⁾ มาปรับใช้ ซึ่ง KAP Model ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านความรู้ 2.ด้านทัศนคติ และ 3.ด้านพฤติกรรม ผู้วิจัยใช้รูปแบบของความสัมพันธ์

ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ซึ่งอธิบายว่า ความรู้และทัศนคติมีผลต่อการปฏิบัติและความรู้มีผลต่อทัศนคติทำให้เกิดการแสดงออกของพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรของ อสม. ผู้วิจัยได้เพิ่มปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ ในกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ จึงได้ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านทัศนคติ และตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร จึงได้กรอบแนวคิด (ภาพที่ 1)

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlational Descriptive Study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรของ อสม. ตำบลกาเกาะ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้แบบสอบถาม 4 ส่วน

คือ 1. แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล 2. แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตร 3. แบบสอบถามทัศนคติการใช้สารเคมีในการเกษตร 4. แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการเกษตร ตัวอย่างเป็น อสม. ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ตำบลกาเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 133 คน วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics), T-test independent, One-way และ Multiple Regression ดำเนินการวิจัยในระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2568

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ อสม. ในเขตรับผิดชอบของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 170 คน⁽¹²⁾

ตัวอย่าง คือ อสม. ในเขตรับผิดชอบของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 133 คน

การกำหนดขนาดตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power 3.1.9.4 โดยกำหนด Test Family :t-test, Statistical test : Correlation: Point biserial model, Effect size 0.275, β -err prob 0.05, Power (1- α err prob) 0.95 อ้างอิงจากการศึกษาของกนกวรรณ วรชิตา⁽¹³⁾ ได้กลุ่มตัวอย่าง 133 คน สุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) **เกณฑ์คัดเข้า** ได้แก่ 1. เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในจังหวัดสุรินทร์ ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป 2. เป็นผู้ที่สามารถอ่านออกเขียนได้ 3. สามารถใช้โปรแกรม Line ได้ 4. เต็มใจเข้าร่วมการวิจัย **เกณฑ์คัดออก** คือ ตอบคำถามการวิจัยได้ไม่ครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. รายได้ 5. จำนวนที่ดินในการทำเกษตร 6. ประเภทเกษตรกรรมในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา 7. ลักษณะการทำงานด้านการเกษตร 8. ชนิดของเครื่องมือที่ใช้ในการฉีดพ่นสารเคมีทางการเกษตร และ 9.ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาได้รับประทานสมุนไพรขับสารพิษ “รางจืด”

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตร ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ ผู้วิจัยตัดแปลงจากการศึกษาของศรีสุรางค์ เคหะนาค และคณะ⁽¹⁴⁾ โดยเลือกตอบแบบถูก-ผิด มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน การแปลผลใช้เกณฑ์ของ Bloom⁽¹⁵⁾ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คะแนน 8.0-10.0 คะแนน หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับสูง คะแนน 5.0-7.9 คะแนน หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คะแนน 0.0-4.9 คะแนน หมายถึง มีความรู้ อยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติการใช้สารเคมีในการเกษตร ผู้วิจัยตัดแปลงจากการศึกษาของศรีสุรางค์ เคหะนาค และคณะ⁽¹⁴⁾ และการศึกษาของสุทธิดา วงศ์สุธา และคณะ⁽¹⁶⁾ ประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ คำตอบเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ คะแนน 5 คะแนน คะแนนเต็ม 60 คะแนน การแปลผลใช้เกณฑ์ของ Bloom⁽¹⁵⁾ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คะแนน 51.0-60.0 คะแนน หมายถึง มีทัศนคติต่อการใช้สารเคมีในการเกษตร อยู่ในระดับสูง คะแนน 41.0-50.9 คะแนน หมายถึง มีทัศนคติต่อการใช้สารเคมีในการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง คะแนน 12.0-40.9 คะแนน หมายถึง มีทัศนคติต่อการใช้สารเคมีในการเกษตร อยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการเกษตร ผู้วิจัยตัดแปลงจากการศึกษาของศรีสุรางค์ เคหะนาค และคณะ⁽¹⁴⁾ และการศึกษาของสุทธิดา วงศ์สุธา และคณะ⁽¹⁶⁾ ประกอบด้วยข้อคำถาม 21 ข้อ คำตอบเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ คะแนน 5 คะแนน คะแนนเต็ม 105 คะแนน การแปลผลใช้เกณฑ์ของ Bloom⁽¹⁵⁾ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คะแนน 93.0-105.0 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการเกษตร อยู่ในระดับสูง คะแนน 78.0-92.9 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง คะแนน 21.0-77.9 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการเกษตรอยู่ในระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล 1 ท่าน พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน 1 ท่าน และแพทย์เวชปฏิบัติครอบครัว 1 ท่าน แล้วนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการเกษตรและแบบสอบถามทัศนคติการใช้สารเคมีในการเกษตร ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.9 ตามลำดับ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตรได้ค่า KR-20 เท่ากับ 0.9

จริยธรรมวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ ได้หนังสือรับรองเลขที่ 'COA No. 82/2568 เลขที่โครงการวิจัย 86/2568 ลงวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2568

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจาก Google Form โดยส่งลิงค์ไปยังกลุ่ม Application Line อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของแต่ละโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาเกาะ ตำบลกาเกาะ อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ และมีผู้ช่วยวิจัยในการช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อพรรณนาข้อมูลส่วนบุคคล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คะแนนความรู้ คะแนนทัศนคติ และคะแนนพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)

และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test independent วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล (เพศ การมีคู่สมรส การรับประทานสมุนไพร ขับสารพิษรางจืดในรอบ 1 ปี) One-way ANOVA วิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมตามปัจจัยส่วนบุคคล ระดับความรู้และระดับทัศนคติ และทำการวิเคราะห์แบบพหุเชิงซ้อน (Stepwise Multiple linear Regression) ในการทำนายปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 91.0) มีอายุเฉลี่ย 53.3 ± 7.9 ปี โดยช่วงอายุ 31-74 ปี สถานภาพสมรส ร้อยละ 83.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 51.9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน $3,442.1 \pm 2,745.9$ บาท โดยช่วงของรายได้ต่อเดือน 600 - 20,000 บาท ระยะเวลาในการทำการเกษตรเฉลี่ย 17.5 ± 10.2 ปี มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 1 - 48 ปี มีจำนวนที่ดินในการทำการเกษตรเฉลี่ย 13.1 ± 7.9 ไร่ มีจำนวนที่ดินในการทำการเกษตรระหว่าง 2 - 45 ไร่ โดยในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม ทำนาข้าว ร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ อยางพารา ร้อยละ 43.6 และปลูกข้าว ร้อยละ 12.8 ลักษณะการทำงานด้านการเกษตร คือ เพาะปลูกเอง ร้อยละ 97.0 ใช้เครื่องยนต์ป้อนฉีดพ่นสารเคมีทางการเกษตร ร้อยละ 22.6 และมีการรับประทานสมุนไพร ขับสารพิษรางจืดในรอบ 1 ปี ร้อยละ 69.2

2. คะแนนด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร พบว่า 1. ด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตร มีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (7.6 ± 1.7) 2. ด้านทัศนคติการใช้สารเคมีในการเกษตร มีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (47.7 ± 6.4) และด้านพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร มีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (99.6 ± 8.3) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 คะแนนด้านความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร (n=133)

คะแนนรายด้าน	Mean ± SD.	min-max	การแปลผล
ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตร	7.6 ± 1.7	4.0 - 10.0	ปานกลาง
ทัศนคติการใช้สารเคมีในการเกษตร	47.7 ± 6.4	33.0 - 60.0	ปานกลาง
พฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร	99.6 ± 8.3	58.0 - 105.0	สูง

3. วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรด้วยสถิติ t-test ได้แก่ เพศ (ชาย หญิง) การมีคู่สมรส (สมรส ไม่ได้สมรส)

การรับประทานสมุนไพรขับสารพิษรังสีในรอบ 1 ปี (รับประทาน ไม่ได้รับประทาน) พบว่า ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ด้วยสถิติ t-test

ปัจจัยส่วนบุคคล	t	df	Sig.
เพศ	0.710	131	0.219
การมีคู่สมรส	0.809	131	0.372
การรับประทานสมุนไพรขับสารพิษรังสีในรอบ 1 ปี	-0.555	131	0.363

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ด้วยสถิติ One-way ANOVA พบว่า **1. ปัจจัยส่วนบุคคล** พบว่า อายุ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการทำการเกษตร มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <0.001, 0.017 และ 0.028 ตามลำดับ ส่วนสถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนที่ดินในการทำการเกษตร ลักษณะการทำงานด้านการเกษตรและชนิดของเครื่องมือที่ใช้ในการฉีดพ่นสารเคมีทางการเกษตรไม่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกัน การได้รับสารเคมีจากการเกษตร

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 **2. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมี** พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมีมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <0.001 **3. ปัจจัยด้านทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร** พบว่า ทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <0.001 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ด้วยสถิติ One-way ANOVA

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร	SS	df	MS	F	Sig.
ปัจจัยส่วนบุคคล					
อายุ	8,432.947	132	47.418	0.696	<0.001***
สถานภาพสมรส	27.970	132	0.169	0.760	0.791
อาชีพ	13.519	132	0.077	0.709	0.847
ระดับการศึกษา	42.075	132	0.366	1.194	0.258
รายได้ต่อเดือน	71,344.361	132	2,125.906	0.994	0.017**

ตารางที่ 3 วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ด้วยสถิติ One-way ANOVA (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร	SS	df	MS	F	Sig.
ระยะเวลาในการทำการเกษตร	13,817.098	132	107.298	0.881	0.028**
จำนวนที่ดินในการทำการเกษตร	8,232.917	132	63.219	1.017	0.454
ลักษณะการทำงานด้านการเกษตร	96.992	132	1.001	1.502	0.075
ชนิดของเครื่องมือที่ใช้ในการฉีดพ่นสารเคมีทางการเกษตร	214.526	132	1.407	0.837	0.695
ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมี					
ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมี					
ปัจจัยด้านทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร	386.075	132	2.803	0.948	<0.001***
ทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร	5,504.090	132	42.502	1.024	<0.001***

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรด้วยการวิเคราะห์แบบพหุเชิงซ้อน (Stepwise Multiple linear Regression) หลังจากวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเบื้องต้นแล้วตัวแปรที่มีลำดับความสัมพันธ์ในระดับสูงๆ พบว่า ตัวแปรอิสระมีทั้งหมด 4 ตัวแปร มีอำนาจในการทำนายการเกิดพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรที่ดีที่สุด คือ ทัศนคติการ

ป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรทำนายได้สูงสุด ($\beta = 0.512, p < 0.001$) ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมี ($\beta = 0.378, p < 0.001$), อายุ ($\beta = 0.210, p < 0.001$) และระยะเวลาในการทำการเกษตร ($\beta = -0.107, p = 0.012$) โดยสามารถรวมกันอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรได้ร้อยละ 31.7 ($R^2 = 0.317$) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร (n=133)

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		β	t	Sig.
	B	Std. Error			
ทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร	0.514	0.017	0.512	18.487	<0.001*
ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมี	0.316	0.021	0.378	11.208	<0.001*
อายุ	0.237	0.028	0.210	6.219	<0.001*
ระยะเวลาในการทำการเกษตร	-4.327	0.000	-0.107	-1.435	0.012**

$R^2 = 0.317, F = 141.226, \text{Constant} = 14.218, *p < 0.001, **p < 0.05$

อภิปรายผล

พฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร พบว่า มีคะแนนด้านพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร มีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศรีสุรางค์ เคะหนาค และคณะ⁽¹⁴⁾ ที่พบว่า พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการได้รับอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับมาก (3.6 ± 0.8) และยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณฤดี พูลเกษม และคณะ⁽¹⁷⁾ ที่พบว่าพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีอยู่ในระดับดีร้อยละ 82.7 ซึ่งอาจจะเกิดจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้เป็น อสม. ซึ่งเป็นทีมบุคลากรทางสุขภาพด้านความรู้ทางสุขภาพควรมีเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อใช้ในการดูแลสุขภาพประชาชน ถ่ายทอดความรู้ และเป็นสื่อกลางกับหน่วยงานสาธารณสุขและกลุ่มตัวอย่างมีอายุในกลุ่มวัยผู้ใหญ่อายุเฉลี่ยมากกว่า 50 ปี จึงมีประสบการณ์ในด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด KAP model⁽¹¹⁾ โดยอธิบายว่าความรู้เป็นพื้นฐานสำคัญถ้าขาดความรู้ที่ถูกต้อง อาจนำไปสู่ทัศนคติและพฤติกรรมที่ผิดทัศนคติความรู้เพียงอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีทัศนคติที่ดีจึงจะเกิดแรงจูงใจและการปฏิบัติ คือ เป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริมสุขภาพ

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร พบว่า อายุมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศรีสุรางค์ เคะหนาค และคณะ⁽¹⁴⁾ ที่พบว่า ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการได้รับอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลได้แก่ อายุ ($X^2 = 10.930$, $p < 0.05$) ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าอายุมากจะมีพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรได้ดี ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานอาจจะเกิดจากการใช้เครื่องมือสื่อสารในการทำงานที่มากกว่าวัยอื่นๆ⁽¹⁸⁾ รายได้ต่อเดือนมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนุชิตา ม่วงงาม และคณะ⁽¹⁹⁾ โดยอาจจะ

กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับพฤติกรรมการป้องกันสารเคมีจากการเกษตร กลุ่มรายได้สูงกว่าเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (PPE) ได้ดีกว่า เช่น หน้ากากกันสารพิษ ถุงมือยาง ชุดป้องกัน แวนตา มีโอกาสเลือกใช้สารเคมีที่มีมาตรฐานสูง หรือหาทางเลือกอื่น เช่น ปลุกพืชอินทรีย์ มีความรู้/ข้อมูลจากการอบรมหรือการศึกษามากกว่าทำให้ตระหนักถึงอันตรายของสารเคมีและมีพฤติกรรมป้องกันที่เหมาะสม เช่น อ่านฉลากยา กำจัดภาชนะสารเคมีอย่างถูกวิธี ส่วนกลุ่มรายได้ต่ำกว่ามีความขาดแคลนทุนทรัพย์ในการซื้ออุปกรณ์ป้องกันอาจมีการใช้ซ้ำภาชนะบรรจุสารเคมี จึงเพิ่มความเสี่ยงหรือบางคนอาจรู้ถึงอันตรายแต่ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจทำให้ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามคำแนะนำ ระยะเวลาในการทำการเกษตรมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ระยะเวลาในการทำการเกษตรเฉลี่ย 17.5 ± 10.2 ปี มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 1- 48 ปี อาจจะกล่าวได้ว่าระยะเวลาในการทำการเกษตรมีระยะนานพอสมควรทำให้เกิดการสั่งสมประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ David A. Kolb⁽²⁰⁾ ได้อธิบายว่า “มนุษย์เรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการลงมือปฏิบัติจริงและการสะท้อนคิด (Reflection) จากประสบการณ์นั้น” ซึ่งการเรียนรู้ไม่ได้เกิดจากการฟังหรืออ่านอย่างเดียว แต่เกิดจากการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ การทบทวน การสร้างความเข้าใจ และการทดลองใช้จริง โดยการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมีและทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด KAP model⁽¹¹⁾ ซึ่งจากการศึกษาของทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์⁽²¹⁾ ได้อธิบายรูปแบบความสัมพันธ์ของ KAP ไว้ 4 รูปแบบ คือ 1. ความรู้ (K) ส่งผลให้เกิดทัศนคติ (A) ซึ่งส่งผลให้เกิดการปฏิบัติ (P) โดยมีทัศนคติเป็นตัวกลางระหว่างความรู้กับการปฏิบัติ คือ ทัศนคติจะเกิดจากความรู้ที่มีอยู่และการปฏิบัติจะแสดงออกไปตามทัศนคตินั้น 2. ความรู้ (K) และทัศนคติ (A) มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและทำให้เกิดการปฏิบัติ (P) ตามมา 3.

ความรู้ (K) และทัศนคติ (A) ต่างก็ทำให้เกิดการปฏิบัติ (P) โดยที่ความรู้และทัศนคติไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กัน และ 4. ความรู้ (K) มีผลต่อการปฏิบัติ (P) ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีทัศนคติ (A) เป็นตัวกลางทำให้เกิดการปฏิบัติตามความรู้นั้นหรือความรู้มีผลต่อทัศนคติก่อนแล้วการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามทัศนคตินั้น จึงสรุปได้ว่า ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กันหลายแบบทั้งทางตรงและทางอ้อมเชื่อว่าทัศนคติที่ดีจะทำให้มีพฤติกรรมที่ดีซึ่งจะส่งผลให้บุคคลที่ได้รับการบริการมีความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดี

สรุป

พฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร มีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ได้แก่ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ รายได้ต่อเดือนและระยะเวลาในการทำการเกษตร มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร ส่วนสถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนที่ดินในการทำการเกษตร ลักษณะการทำงาน ด้านการเกษตรและชนิดของเครื่องมือที่ใช้ในการฉีดพ่นสารเคมีทางการเกษตรไม่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร 2. ปัจจัยด้านความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมี พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมีมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร 3. ปัจจัยด้านทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร พบว่า ทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร และทัศนคติการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรทำนายได้สูงสุด ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการได้รับสารเคมี อายุและระยะเวลาในการทำการเกษตร โดยสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตรได้ ร้อยละ 31.7

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตรและด้านทัศนคติการใช้สารเคมีในการเกษตร อาจจะจัดในรูปแบบการคัดกรองภาวะเสี่ยงและการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทัศนคติจากการอบรม โปรแกรมหรือการใช้สื่อออนไลน์ให้สอดคล้องกับบริบท

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป ควรทำการศึกษาในรูปแบบอื่น เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หรือวิจัยพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาศักยภาพของ อสม. ในการป้องกันการได้รับสารเคมีจากการเกษตร

เอกสารอ้างอิง

1. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. พื้นที่เขตเกษตรกรรมประเทศไทย. [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2568]. ค้นได้จาก:URL: <https://qrcode.idd.go.th/upload/index.php/s/e5r1Db1mlbhcotW>.
2. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ผลกระทบจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร. [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2568]. ค้นได้จาก:URL:<https://www.onep.go.th>. ผลกระทบต่อการใช้สารเคมี.
3. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ปัจจัยการผลิต ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรปี 2560-2564. [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2568]. ค้นได้จาก:URL:สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
4. ศิริวรรณ แก้วสุขเรือง, สรัญญา ถีป้อม. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกายของเกษตรกรปลูกข้าว ตำบลไทรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2562;13(2):186-99.

5. วันปิติ ธรรมศรี. ผลกระทบทางสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรไทย. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า 2564; 39(4):329-36.
6. Fan L, Niu H, Yang X, Qin W, Bento CP, Ritsema CJ, et al. Factors affecting farmers' behaviour in pesticide use: Insights from a field study in northern China. *Sci Total Environ* 2015;537:360-8. doi: 10.1016/j.scitotenv.2015.07.150.
7. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุรินทร์. แผนพัฒนาจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ.2566-2570. สุรินทร์: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุรินทร์ ; 2564.
8. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์. อัตราป่วยจากพิษสารกำจัดศัตรูพืช. [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2568]. ค้นได้จาก:URL:<https://hdc.moph.go.th/srn/public/standard-report-detail/46914a29aebb9e55230cc408f59f2d39>.
9. องค์การบริหารส่วนตำบลกาเกาะ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. ข้อมูลชุมชน 2566. [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2568]. ค้นได้จาก:URL:องค์การบริหารส่วนตำบลกาเกาะ.
10. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือ อสม. ยุคใหม่. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย ; 2554.
11. Schwartz SH. The Justice of Need and the Activation of Humanitarian Norms. *J Soc Issues* 2010;31(1):111-36. Doi: 10.1111/j.1540-4560.1975.tb00999.x.
12. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาเกาะ จังหวัดสุรินทร์. ข้อมูลบริการสุขภาพประจำปี 2567. สุรินทร์: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกาเกาะ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ ; 2567. (เอกสารอัดสำเนา).
13. กนกวรรณ วรชينا, นิภา มหารัชพงศ์, ปาจริย์ อับดุลลาฮาซิม. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี จังหวัดนครพนม. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ* 2565;15(3):252-65.
14. ศรีสุรางค์ เคชะนาค, อธิพิล ดวงจินดา, ญัฐอริญญ์ เดชะศิริพงษ์, ชินกร ไผเพชร. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการได้รับอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร. *วารสาร มหาวิทยาลัยนครราชสีมา* 2565; 14(3):1-21.
15. Bloom BS, Englehart MD, Furst EJ, Hill WH, Krathwohl DR. *The Taxonomy of educational objectives, handbook I: The Cognitive domain*. New York : David McKay Co., Inc ; 1956.
16. สุทธิดา วงศ์สุธา, ญัฐณิสา ไทยสุข, นิพาวรรณ แสงพรหม, ญัฐวุฒิ กกกระโทก. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทัศนคติกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพปลูกอ้อย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยนครราชสีมา* 2565; 1(1):11-20.
17. ณฤดี พูลเกษม, อภิญญา สังวาลย์รัมย์, ธนาภรณ์ แตะกระโท, สาวิกา เป็นขุนทด, ภาณุพงศ์ ชาแสน, ญัฐวุฒิ กกกระโทก. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี* 2564;13(1):164-73.

18. บุญประจักษ์ จันทร์วิน, อัญชานา วิชชพัฒน์นางกูร, จีรภา แก้วเขียว, นิสากร จันทวี. ความแตกต่างระหว่างวัยกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 2565;11(2): 90-100.
19. นุชิตา ม่วงงาม, ชานินทร์ สุธีประเสริฐ, ธนิษฐา ทองนาค, วิโรจน์ เอี่ยมระหงส์, สุรศักดิ์ สุนทร. พฤติกรรมการใช้และการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกไม้ดอก ตำบลวังลึก อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2564;30(4):623-33.
20. Kolb DA. Experiential learning: Experience as the source of learning and development. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall ; 1984.
21. ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์. การใช้แบบจำลอง KAP กับการศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติการป้องกัน การติดเชื้อ เอช ไอ วี / เอดส์ ของคนประจำเรือไทย. วารสารวิทยาการจัดการ 2556;8(2):84-102.